

Пейо Яворов

На родоските заточеници

... Кипи вълната буйно ядна,
сигнал разбуди шумний ек –
корабът спря и котва падна,
водата блисна в стръмний брег.

Какво привлича днес тълпата?
На този бряг защо седи?
Защо със важност на лицата
се стража ред по ред реди?

Корабът спря. – Глуми, тесни се
тълпата шумно нанаяпред
и грубий стотник в яд беси се:
„Назад! Гяури! Мирно, ред!...“

Звънят вериги; с гордост хладна
вървят в стена от щикове
на майка вечно клета страдна
най-верните й синове.

Нещастни гости!... С шопот странен
ги тях посреща пъстрий сбор
и с любопитство в жар разпален
на тях се впива всеки взор.

Крещят заптиите ядливо:
„Чабук!...“ Гърми и хула зла,
пак те – те тихо мълчеливо
вървят с наведени чела.

Не, хула тях ги не смущава, –
не са от тоя вече свят, –
презрение хладно отразява
в[ъв] техний поглед свой печат.

И в твърдий ход личи съзнание
на страшний край, но не и страх
при мъки с адско изпитанье
не чу палачът стон от тях!

О, мъки! Мъки колко бяха!

А што е турският затвор?
Те жар, железото търпяха,
търпяха жажда, глад, укор!

Кои са те? –
На север тамо
от този остров има край,
риданье дето чуй се само, –
с тъма покрит е земен рай.

Обилност, спорност небесата
даруват щедро там всегда;
просторни, красни са полята –
злато е в всеки ред бръзда...

С цветя се кичат долините –
прохлада в тях е с аромат,
велики, дивни планините
зараждат влага благодат.

В долчинка всяка бѣбли мирно
прохладен бистричѣк ручей;
заран и вечер вред безспирно
се чуе – птичка сладко пей.

Ала... ала пак громко често
разнася вопѣл горский ек! –
Живей там племе най-злочесто,
живей в вериги там човек.

Не блесна щастье, не и песни
в страна таз райска днес звучат –
вълци вилнеят вредом бесни,
стенанья робски там ечат.

Каприз безбожен на съдбата:
под тия светли небеса
е смесен мракът с светлината,
с калта – кристалът – Чудеса!

Там кръв, там пот [и] сълзи жежки
в хомот на вечни теглила

се леят; изпитанья тежки
градища мъчат и села.

И вред – в горите и в полята,
подига меч тиран-палач,
раздира често небесата
на жертви клетки кански плач.

Оре, копае, сей орачът,
земята ражда златен дар,
и пак деца му гладни плачат –
на своя труд не е жътвар.

В онез просторни чудни паши
овчарят своите овце
без воля кара: „Ах, не наши
са те!“ – въздиша от сърце.

Горите девствени прелестни
разбойнически са легла –
кръвници в тях безброй безчестни
напяват песни за тегла.

Не с песни сладостни любовни
напролет еква цветний дол, –
момите красни се тъжовни
въздишат с страх в сърдечен бол.

Момци левенти – те едните
с умисъл тайна на лица
заглеждат често в планините,
замират в трепет им сърца...

И шепнат си: „Не... нищо!... Знаем,
че п а к ще дойде страшен час, –
че в робство веч не щем да траем,
това доказа щем тогаз.“

И тез слова – слова опасни –
са плам на младите глави, –
тоз плам в мълнии ще да блясне,
безсърцний свят ще удиви.

А таз земя юнашки кърви –
залог за страшната борба –
веч пи; мълнии първи
вестиха новата съдба.

За мъст горещите юнаци
вестиха: „Волност или смърт!“
За волност в горските букаци
светът видя ги волно мрат.

Зовящи роба да въстава
под напор див от дива сган,
мнозина паднаха, но с слава!
пращайки смърт на вражий стан.

В безбройний полк на Караджата
ще влязат те и робский страх
щат сне на роба от душата...
Поклон на святия им прах!

А други болни, изранени,
кръвник ги мръсен хвана в плен
и там, в тъмниците студени
на тях се хвърли разярен.

Но що са меч, тъмница – вечно,
бесило, клада, храчки, кал
пред тържеството недалечно
на най-свещений идеал?

О, нищо, нищо!... Кръвожадни!
Във ваште кървави ръце
недейте мисли да отпадне
тоз, що е с лъвово сърце!

Едни, и живи под земята
зарити бяха, пак мъже;
от друга: „Мрем за свободата!“ –
бе вик под грозното въже.

„Да мрат на вечно заточенье“ –
за трети каза звярът див,

вседневно всяк да мре в мъчение –
„Да мре! И пак да бъде жив!...“

И ето ги на тоз бряг чужди –
брегът на техний общи гроб;
и ето тук в тегла и нужди
ще всеки мре, забравен роб.

Сразен и турен в тясна клетка
тъжовен гордия орел,
гледящ през ситната ръшетка
простора, дето е летел,

копнее клетий, сам и болен,
с една мечта, с едничък сън:
да би криле разперил волен...
И гледа, гледа се навън.

Така и те; далеч отгамо,
където родния език
е днес с едничко слово само:
„Борба! Борба!“ – бунтовен клик;

Далеч отгамо, дето можат
за воля волно да умрат,
те тук костите си да сложат,
с мечти за волност ще заспат...

Борци! Вам жребий тежък падна:
докрай не дойде вашта мъст,
но вий, деца на майка страдна,
носете гордо своя кръст!

Носете го, носете вие
и с него слезте в тъмний гроб,
тогаз венец, венец ще свие
на вас, страдалци, турский роб.

И тоз венец не ще увени:
с цветя довечни би ще той
цветята – букви позлатени,
цветя за истински герои.

Напред! Носете крста смело,
напред без страх в голготний път,
след вас воинство стана цело –
мечтата взима жива плът!...

КРАЙ

Източник: Словото

Публикация

П. К. Яворов, „Събрани съчинения в пет тома“, Български писател, С.1977–1979, под редакцията на К. Куюмджиев
Набиране: Гергана Мечкова и Мартин Митов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7181>]